

EL CATALANISME A LA BARRA

Moret, protector de l'Esperit Sant

Al número anterior començàvem aquesta tanda de documents que posen el catalanisme a la barra, amb el discurs del senyor Sagasta, ara fa vint-i-cinc anys pronunciat al Congrés de Madrid, en resposta al del doctor Robert, que havia plantejat, per primera vegada, amb tota amplitud, l'anomenada "qüestió catalana", de la qual, gràcies a Déu, aviat no en cantarà gall ni gallina.

Avui, seguint la tanda, donem el discurs que, també ara fa vint-i-cinc anys, pronunciava el senyor Moret (una altra de les glòries de la pèrdua de Cuba) al mateix Congrés i amb motiu del plantejament de la susdita qüestió.

Per aquest procediment, de mica en mica, anirem fent una mena d'antologia patriòtica que no dubtem a qualificar — modèstia a part — d'utilíssima, pràctica i ensems pintoresca i divertida.

D'aquesta manera, al mateix temps, salvarem l'exquisit fillegi de la "vieja política", ara que està a punt de desaparèixer del tot, per deixar el camí ben franc als homes nous.

Llegiu ara les grandiloqüents paraules del senyor Moret:

En cuanto a la cuestión catalanista, que aquí ha aparecido, palabra que ha sonado así como si algo no puede evitarse, como un eco que viene de alguna parte y que nadie puede hacerse suyo, cuando yo considero ciertas exageraciones (y aún yo diría, si no estuviera en este banco, algo de lo que el señor Romero Robledo dijo en una ocasión); cuando yo veo esa cosa que allí bulle y palpita y nos ofende y nos hiere tanto, tengo que acudir a buscar alguna explicación a lo que pasa. Pero hay algo, señores, que a mí no me cabe en el espíritu, y ese algo es la tendencia a salir de la unidad de la patria para crear un particularismo especial. Yo, señores, vuelvo la vista atrás y me pregunto a mí mismo: ¿es que la humanidad se ha equivocado y sólo aciertan estos señores de la exageración catalanista? ¿Es que la humanidad ha marchado equivocada durante los siglos que ha vivido y que las nacionalidades de Europa y de América se han formado sobre una base errónea? Porque, reparadlo, señores; unos cuantos individuos que luchan allá, en las épocas primitivas de nuestra patria, unos pueblos que conquistan a otros, disputándose el territorio; después la invasión cartaginesa, la invasión romana, la de los bárbaros; luego las unidades creadas para salvar los elementos propios de esas nacionalidades que se van llamando Aragón, Navarra, Cataluña, Condado de Barcelona, León, Asturias, Castilla, y al fin sumándose, en la España de los Reyes Católicos, la España que se afirmó como unidad nacional delante de todas las potencias de Europa, defendiéndose en la guerra de la Independencia, llegan a constituir una unidad; y de la misma manera repite todo esto la historia en Francia, en Alemania, en Inglaterra, en la Alemania de nuestros días, que no pudo vivir con particularismos y que ha roto con ellos por las manos de Bismark, con la sangre y con el hierro, para crear un gran Imperio.

Y en ese momento hay quien pide para esta patria, más débil, más sangrada, más castigada, hay quien

pide que se divida la unión, que se cree el particularismo, y que al lado de la Francia unitaria republicana, del Imperio alemán, de la Suiza que se levanta en cantones, de la Italia que lucha por afirmar su unidad, de la unidad norte-americana que está por encima de los Estados, se divida en pedazos para que no pueda ni tener voz ni ser oída. (Grandes y prolongados aplausos).

Y hay todavía dentro de estas ideas que se llaman modernas y que a mí me parecen resurrección del pasado, que algunos presentan como la aurora que aparece en el horizonte, y que yo miro como fuegos fatuos que salen de la descomposición de las tumbas, hay todavía la idea peregrina de la destrucción de la lengua madre; y ese deseo de hablar una lengua particular en cada región, noción que no tuvo nunca en la mente don Víctor Balaguer, que introdujo los juegos florales en España; idea que ha nacido como áspid venenoso en el cáliz de las flores, y que trayendo el recuerdo de nuestra literatura provenzal y de los antiguos trovadores, ha venido veinticinco años después de su introducción en España a representar la negación precisamente de las galas de nuestra literatura y de la gloria de nuestra lengua.

Eso me parece a mí de lo más extraordinario, y mucho más (y voy a concluir porque temo fatigarlos), (No, no), pensando que eso lo sostienen hombres que van vestidos con el traje talar del sacerdote, y con la púrpura del Prelado, porque yo he leído un libro de un señor Obispo muy respetable, pidiendo el particularismo de la lengua, pidiendo que se abandone ese medio de comunicación, de civilización, de progreso, ese medio en virtud del cual todos los hijos de la misma madre podemos pensar y decirnos lo que sentimos, y se sustituya por un lenguaje en virtud del cual, no ya las ideas, pero ni aun los sentimientos, pueden comunicarse.

Y yo digo: Es que se han invertido también todas las nociones de la religión católica, de la historia eclesiástica y de las creencias cristianas? Porque permitidme que os recuerde uno de nuestros dogmas más hermosos: Cuando murió el Redentor de los hombres, los pobres apóstoles reunidos tuvieron que ir a predicar la buena nueva; pero cada uno tenía que ir a Nación distinta y hablar a gentes de diverso idioma; y entonces reuniéronse en la oración, y en esa oración, el gran don que el Dios del cielo quiso enviarles, fué la bajada del Espíritu Santo en la Pascua de Pentecostés; y como decía Manzoni cuando el fin se escucha

La voce de lo spiro
il Persa, il Parto, il Siro
in suo sermon udi.

Cayeron entonces las barreras, pudo la palabra de Dios correr de parte en parte, y se había hecho un idioma universal. ¡Dios sea bendecido! En cambio, los sacerdotes modernos, los hijos de los apóstoles, los que tienen la misma misión, dicen al Espíritu Santo: "Vuela a las regiones empíricas; aquí ya no tienes que hacer, porque nosotros nos preparamos a romper la unidad" (Grandes y repetidos aplausos).

FLOR DE CANÇONER

Qui té anguila per la cua
i la dona per la fe,
Qui escriu en l'aigua corrent,
bé pot dir que no té ré.

Qui escriu en l'aigua corrent,
i en fortuna ha confiat,
i pren fe d'un renegat,
i de l'aire el fonament,
i de la dona la fe,
bé pot dir que no té ré.

Qui pren de l'irós paciència,
també el trastejar dels remes,
i la fruit de tots extrems,
i del lleó la clemència,
de la cabra l'abstinència,

de la dona la mercè,
bé pot dir que no té ré.

Qui s'obliga a lligar fum,
i a treure cera del foc,
i tornar el negre groc,
sense ferro treure llum,
i, fora de tot costum,
la dona que vulgui bé,
bé pot dir que res no té.

Ens és tramesa aquesta "flor" de Cançoner antic. Com que no ens agrada de criticar els nostres cares meitats, i com que per altra banda la tonadeta fa gràcia, ens decidim a publicar-la, tot fent constar, però, que aquesta dona de la qual ací es parla, s'entengui que és la vella política.

Per què roben les dones?

Les dones roben el cor: això és una vella funció femenina de la qual ningú encara no s'ha plangut, ningú, ni, menys que tothom, les mateixes víctimes. Desgraciadament, però, no es contenten del cor: alguna vegada també roben mercaderia. I més d'alguna vegada i tot: a Nova York i a les altres grans ciutats americanes, diuen que les dones roben sovint, més sovint que no els mateixos homes. Hi ha una mena de furt del qual les dones sembla que tinguin el monopoli: el furt en els grans magatzems de vendes al detall. No és que desdenyin altres tipus de furt: aquests últims anys, s'han conquerit una envejable posició ad-huc entre els atracadors, que escometen els vianants revolvén en mà. Però el furt als magatzems és l'especialitat llur: vol més traça que no ajudàcia, més bona cara que no pas violència. En un cert sentit és el petit furt ciutadà, com el furt de fruites és el petit furt camperol; però la recompensa no és sempre tan mesquina com en el furt camperol i de tant l'aventatja de quant la llestesa que és menester per rebreixir de l'un aventatja la llestesa que és menester per l'altre.

Els grans magatzems al detall són una invenció francesa que de mica en mica s'és estès per tot arreu. Els Estats Units són el país on els *department stores* — com en diuen els americans — se són descabellats fins atènyer proporcions colossals. La mania d'allò gegant que domina la vida americana ha tingut una bella manera de prodigar-se en la creació dels grans magatzems. Els *department stores* de Nova York o de Chicago són ciutats en petit, on el lloc destinat a la mostra de les mercaderies es compta per hectàrees, no per metres quadrats, els dependents es compten per mils, els negocis per milions.

Si voleu que us digui la veritat, mai no he comprès ben bé la raó de la tremenda voga dels magatzems al detall, la raó per la qual el públic els prefereix als comerços especialitzats. Alguna vegada els grans magatzems poden vendre llurs articles més barats que no els comerços especialitzats — però no ho fan pas sempre.

Teòricament el gran magatzem ofereix l'avantatge a qui vol fer diferents comres de poder adquirir-ho en una sola botiga; però sovint la distància que cal recórrer en aquests magatzems per anar d'una secció a l'altra a diversos pisos i a punts oposats del edifici és tal que passarien menys temps a anar a diverses botigues pel carrer. Alguna vegada la gent troba un avantatge en els grans magatzems, sobre tot si es tracta de gent forastera i no coneix el mercat local: sap que la reputació de l'establiment s'estén a tots els articles que ha de menester — per bé que s'esdevinguí més d'un cop que la qualitat dels articles varia molt d'una secció a l'altra d'un mateix magatzem. Es a dir hi troba l'avantatge de poder tenir un sol compte corrent, en lloc de tenir-ne alguns, o en lloc d'haver de pagar-ho tot al comptat. Però

en conjunt els *department stores* fan una impressió depriment que amb facilitat destrueix els pocs avantatges que puguin oferir. No es pot fugir de la multitud. Potser és aquesta la raó per la qual la multitud se n'agrada.

La multitud porta als grans magatzems la seva bossa que, encara que individualment és poc nodrida, en conjunt és portentosament panxuda: i hi duu les seves tares — la seva psicologia alterada i la seva moral reduïda. El *department store* americà no és solament un comerç: és un museu al qual el públic té entrada lliure i dins del qual gaudix del privilegi de lliure circulació. No hi ha manera de distingir entre compradors i curiosos, o d'esquivar els darrers, mentre s'atrauen els primers. És molt probable que la major part de públic que s'estalona en aquests magatzems a certes hores del dia no sigui de compradors, sinó sols de mandres. En altres paraules, el magatzem serveix per la mateixa funció per la qual serveixen el carrer i els bancs, i les vitrines: i el gran magatzem compta amb aquesta gran afluència de curiosos per atraure un gran nombre de clients. Però al públic d'aquests magatzems, com al públic dels carrers, es mesclen bergants de tots colors: i aquell mateix relaxament moral en virtut del qual qui entra al magatzem per curiositat pot ésser induït a comprar sense haver-ne menester i amb el qual el magatzem compta per fer vendes, pot anar més enllà, com sovint s'esdevé en els públics, i fer caure algú en la temptació de pendre algun objecte si se'n presenta l'ocasió.

Una de les més grans curiositats d'un magatzem al detall americà són les vendes extraordinàries, les ocasions. No manquen mai: hi són dedicades taules especials, a llur volt s'atapeïxen masses humanes, generalment femenines, daleroses de rebaixes. Les ocasions no s'limiten a objectes de poc cost: pot ésser un tros de sabó que es ven a vint cèntims o un vestit de seda que es ven a vint dòlars: el sistema de vendre consisteix a oferir articles a un preu inferior a aquell que se suposa que és el normal: i que no farien les dones americanes per obtenir una mercaderia qualsevol per cinc cèntims menys del seu preu corrent! Aquestes taules o taulells són una cosa que val la pena de veure, si es poden observar d'una certa distància. Les compradores s'hi apreten al voltant en tres o quatre files: de la massa de dones surten mans que s'estenen de per tot vers la massa dels articles i l'una estira d'aquí, l'altra remena per allí, ho tiren en l'aire: damunt dels caps hi ha una mena de cascada de samarretes, calces, mitges de seda, sabatilles, atuells de cuina, olletes d'alumini, escombreres, o d'altres moltes coses, que pugen i baixen continuament. No és difícil de comprendre que en aquest estat de coses els furtis siguin freqüents. Alguna vegada desapareix un objecte que val pocs cèntims, i alguna altra vegada un objecte que val molts dòlars; però els objectes se'n van sense que hom pugui aturar-ne el corrent.

Els responsables d'aquests furtis dels magatzems són — diuen — les dones. Aquest fet — segons ens assegura la policia — no prova que les dones siguin éssers necessàriament

més criminals o de mans més llestes que no pas els homes. Ha estat observat que les dones es deixen temptar potser més fàcilment que no els homes; i que les dones s'enduen coses sense valor que els homes considerarien insuficients per compensar del risc: és a dir sembla que els homes calculen més i no es precipiten tant en la tasca de robar. Però no és degut a això l'exclusiva quasi absoluta de les dones en els furt dels magatzems: en són causa certes circumstàncies purament accidentals, de les quals una és que les dones estan menys ocupades que els homes i constitueixen la gran massa dels curiosos de les botigues, una altra causa és que les dones duen amb el propi vestit els amagatalls. Més aviat sembla aquesta la causa principal de l'activitat furtiva de les dones.

Podrà semblar molt estrany; més que estrany incomprensible, però és un fet positiu que la policia pot demostrar amb el seu llibre negre que les dones americanes arriben a escondir mercaderia sota els vestits d'avui... Hi ha hagut casos en què peces senceres de roba han estat pisades per aquest procediment sota els mateixos ulls dels detectius que tenen els magatzems per al servei de ronda i per vigilar els taulells. Abans els vestits de dona es prestaven més a aquesta cosa: les falldilles amples, les bruses tancades fins al coll, els mantells de molts plects, les mànegues fins a la munyeca, àdhuc els pentinats amb grans tirabuixons eren altres tants amagatalls que les lladresses utilitzaven amb molta habilitat. Ara que el vestit es redueix, com ha dit un humorista, a tres peces—dues mitges i una funda de coixí—les lladresses han hagut de canviar llur mètode, però es serveixen encara de les falldilles i dels altres admetibles que ha dut la moda moderna com les bosses, els capells de campana, les pells... i aquella cara d'àngels. Sembla que això darrer és el que els serveix més que cap altra astúcia.

Però per què roben les dones? Una idea aproximada dels motius dels furt pot treure's dels objectes que elles s'enduen dels magatzems. És clar que en certs casos es tracta de formes més o menys agudes de cleptomania (malaltia, mania de robar), d'incapacitat de resistir a la tentació que fan uns gèneres aparentment abandonats ací i allà, dels quals sembla que ningú no tingui esment. Han estat detingudes senyorettes de bones famílies que s'havien apropiat futeses com qui diu bibelots de regal per Nadal; i un dels llibres que més sovint desapareix de les seccions de llibreria és la Bíblia Rarament aquestes casos són denunciats a l'autoritat judicial: un sermónet del delegat de policia i un advertiment a les famílies perquè s'hi fixin són quasi sempre prou. Però molt més sovint les lladres de grans magatzems són l'avantguarda de bandes ben organitzades d'homes, que fan un comerç actiu d'objectes robats; han estat descoberts casos d'individus emprenedors que havien tingut comerç obert a base de robatoris. Contra aquests lladres la llei procedeix naturalment amb molta severitat: aparentment, però, amb poc efecte.

DE F. FERRERO

ÇO QUE PASSA PEL MÓN

(Juliol-agost, 1925)

Dia 30 de juliol.—El Directori suspèn "El Liberal" de Madrid per cinc dies per la publicació (amb una paraula afusiva) d'una fotografia del fill del Comte de Romanones mort al Marroc.

—El doctor Faura i Sans surt cap a Alemanya per prendre par en l'assemblea internacional de Geologia.

—Es constitueix el nou gabinet portugués.

—El Reichstag de Berlín aprova l'impost sobre la renda; la sessió ha estat mogudissima.

—A París s'accentua la vaga d'empleats de Banca. Els vaguistes han estat felicitats pel bisbe de Marsella, on la vaga s'inicià, invocant els principis socials preconitzats per Lleó XIII.

Dia 1 d'agost.—Es commemora a tota la premsa el vuitè aniversari de la mort d'Enric Prat de la Ribera.

—Al Marroc espanyol hi ha una sagnant operació amb 60 baixes produïdes pels rifeny.

Del balconet estant

Convé no afectar-se massa en les coses. Parlem per a aquells qui tenen un gosset o un gossàs i l'estimen pitjor que si fos un de família, i només veuen en ell les altes qualitats que el consentiment general els atorga.

Ah! el gos, l'amat gos fidel, també ha estat tingut com bèstia malfèica, i com a tal voltat de supersticions ombrívols i subjecte a tractes durs. A Egipte, per exemple, va anar molt per terra l'estimació vers els gossos d'encà que, ells els únics, s'atreïren a menjar de la carn del difunt déu Apis. A Roma fou infligida ignominiosa mort a un gos com a símbol de malspreu i de damnació per a la raça que no havia avisat l'arribada dels Gals. Per altra banda l'encontre d'un gos negre era tingut pels antics com un mal averany. A Bretanya els lladrucs d'un gos perdut anuncien la mort d'algu. A alguns països d'Itàlia creu el poble que el lladrar d'un gos negre, de nit, anuncia la mort. A l'Estat Mitjà, els gossos ordinàriament eren tinguts com a companys inseparables de bruixots: era el dimoni que anava amb ells sota aquella disfressa. Pensem, per exemple, en el gos del Faust de Goethe, que esdevé l'esperit de Mefistòfel. Lleó, bisbe de Xipre, va escriure que el diable va sortir del cos d'una possessa en forma de gos. Rodin contava que feia mil malvestats en un convent, un dimoni en forma de gos. A Quimper asseguren que el diable, en forma de gos negre, tira els qui per allí passen daltabaix del riu. A Saint-Ronal creuen que l'ànima dels dolents s'escondeix en els gossos... I per acabar: el mateix Plutarx conta que un dimoni, fet gos, va anunciar la mort de Címon.

Dies enrera—així ens ho conten—en arribar el tren a l'estació de M. (xarxa catalana) va baixar d'un cotxe un senyor vestit a la darrera moda i d'aire molt distingit que es va dirigir de seguida al restaurant de l'estació. Immediatament els cambrers hi varen acudir a oferir-li els serveis de l'establiment, presentant-li un dels la carta. El viatger no va fer més que mirar-la distretament, preguntant a la venguda per l'amo del restaurant, quí no va frigar a comparèixer.

—Digueu-me quins són els millors plats de la vostra cuina?—va demanar-li el foraster.—I l'interpelat va anar descabdellant tota una nomenclatura de plats que no més d'anomenar-los, haurien fet venir gana al més desmenjat.

Quan va haver acabat, el viatger va limitar-se a preguntar-li:

—I no-res més?

El fondista, una mica picat, va engegar-li una altra rastellera de noms encara més temptadors.

—I no-res més?—va ésser l'única cosa que es va dignar contestar-li el seu interlocutor.

—Res més, senyor—va replicar el fondista amb flemma forçada—però li prego que em faci la mercè de creure que he tingut l'honor de servir a gran nombre d'altres personatges i que tots se n'han anat del meu establiment més que satisfets.

—Altres personatges, diu?—Va fer el viatger, afegint a continuació:—però, vós no sabeu quí sóc jo?

—No senyor.

Aleshores als llavis del desconegut va dibuixar-se una rialleta i mig cloent els ulls com aquell qui dona per segur que ha de produir un gran efecte, va dir:

—Sóc el marquès de... i conde de...

El fondista, sense immutar-se gens ni mica, i tot arronsant-se d'espalles, no va fer sinó preguntar-li:

—I no-res més?

Un amic acaba de fer-me a mans una paperina que prova que en punt a estranyeses no cal anar a Nova York, sinó que inter nos, en passen unes que a ben segur aconseguirien fama universal, si no fos la maledita mania que tenen els espanyols, i que tan bé va satiritzar en Bartrina, de Reus, de trobar dolent tot el de casa.

Es tracta d'una paperina separatista que esgarrià a la gent de Madrid, allí on les paperines és un article de consum bastant conegut, cor són comptats els "chulos" i els "señoritos" que no hagin de tornar cada nit a casa—si en troben el camí—embolcallats amb una o altra.

A Madrid residia una família catalana molt respectable per tots conceptes, la qual va tenir un fill. Fet el bateig, els padrins de la nova cristiana, varen enviar a les persones conegudes que els pares de la criatura tenen a la "Villa y Corte" una paperina contenint dolços i confits com a record de la cerimònia. Que us penseu que els obsequis varen donar les gràcies a qui els feia tan delicat present? No, senyors; la immensa majoria el que varen enviar va ésser la paperina amb el corresponent con-

tingut—segurament més o menys alleugerit—acompanyant-la algun d'ells d'un memorial de greuges perquè a la paperina hi havia una inscripció en dialecte de les Rambles!... Però potser preguntareu:—I la "hidalgua"?

La veritat és que els devia fer un xic d'"estranyesa" un present de bateig amb una inscripció en dialecte de les Rambles!... Però potser preguntareu:—I la "hidalgua"?

—Bé, gràcies. I vostès?

Sembla que els moros tenen idees especials sobre una pila de coses, en les quals nosaltres no ens hem entretingut a fer "distingos". Exemple: si algú ens juga una mala pensada, interinament, el primer que se'n acut, és de malleir-li els ossos, sigui qui sigui; però els sectarials de Mahoma no van tan a la babalà com els cristians. Per ells, allò que, vingut d'un home, pot ésser una gran injúria, si procedeix d'una dona ha d'ésser tingut com an afalac, encara que els efectes siguin igualment de plànyer per la "persona pacient". Això ja és el non-plus-ultra de la galania.

Fins en cas de dubte, quan l'ofensa no se sap de quí procedeix, els àrabs es guarden molt bé d'embolicar en les seves malediccions les dones si alguna d'elles pogués afectar; per aquest motiu quan en semblants circumstàncies són ofesos i no poden estar de desfogar-se, sempre l'engeguen l'andonada d'iradebets condicionalment.

En demostració d'aquest aspecte curiosíssim del caràcter musulmà, referirem un fet esdevingut en una important ciutat de l'Àfrica francesa.

Un parisenc que es trobava incidentalment a l'esmentada població, s'entretenia un matí, recolzat a l'empit de la finestra de la seva cambra, a esfullar unes flors que hi havia dintre un pitxer. Mentre estava ocupat en tan poètic entreteniment, va sentir que algú de baix al carrer s'exclamava i encara que el francès de la història sabia tant l'àrab com nosaltres el xinès, va comprendre per l'expressió del parlament que aquest tenia aires de no ésser gaire amistos, pel qual motiu va tancar la finestra, i es ficà a dins. El que havia passat era que el francès, sense voler-ho, havia trabucat el pitxer que era ple d'aigua, i havia remullat el turban d'un moro que feia oració a la porta dels baixos de la casa. L'infidel, en sentir el ruixat, va perdre els estrepis i la devoció i, plantant-se al bell mig del carrer, i esguardant de fit a fit la finestra, va parlar d'aquesta manera:—Si ets un vell, et menyspreo; si ets una vella et perdono; si ets un jove et desafio; i si ets una noia bonica, et dono les gràcies.

El francès, tal vegada per no treure a la seva víctima la il·lusió d'aquesta darrera hipòtesi, va seguir a dintre sense dir "aquesta boca és meua".

L'escena es desenrolla en una exposició de Belles Arts, secció d'escultura. L'acció a Barcelona. Personatges: Un escultor, i un visitant. En aixecar-se el teló no es coneixien; però després voldrien no haver-se conegut mai.

Mentre el visitant contempla el bust-retrat d'una senyora, esculpsit en marbre, l'escultor s'hi acostava a fer el mateix.

Visitant.—(Somrient amb menyspreu i dirigint-se a l'escultor). Ha vist! Com està l'art!

Escultor.—Què vol dir?

Visitant.—Però que no el veu, home, aquest disbarat? Certes coses ni s'haurien d'admetre. Vaja un bust!

Escultor.—Què hi troba?

Visitant.—Que què hi trobo? Es veu que vostè és profund en matèries artístiques; però no cal ésser-hi gaire intel·ligent per veure que aquesta cara està desencaixada, que aquest nas és desproporcionat, que aquests ulls... Qui deu ésser l'autor d'això?

Escultor.—(Rebentant). Servidor de vostè.

Visitant.—(Amb estupefacció). Ah... vostè? (Afeblement, i tractant de posar remei al bunyol). Tot el que deia no va per l'obra, sap? Aquesta no pot estar millor del que està; em referia al tipus de la retratada. Quina vella més ridícula!

Escultor.—Es la meua mare!

Visitant.—!!! (Pausa llarga).

El visitant es retira sense dir ni "dispen-si" i cau el teló.

Al cap d'uns quants dies, aquest individu posava una botiga amb un rètol que deia: "Se plancha com lustre".

Va fer molts diners.

VOLVES

D'un diari retallem aquesta errada no del tot lamentable:

EXHIBICIO CIENTIFICA

"Acompanyant una caravana de 35 metges espanyols i hispano-americans que es dirigeixen en viatge d'estudi a Alemanya, Dinamarca i Suedia, estant a l'estranger 30 dies, el director de l'Institut municipal de Beneficència, doctor Mer i Güell, sortirà dilluns propiament, dia 3 d'agost, portant la representació de l'Ajuntament de Barcelona", etc., etc., és a dir una expedició. Però, realment, hi ha expedicions d'aquesta mena que no són altra cosa que meres exhibicions.

Abd-el-Krim no vol entrar en negociacions sinó és a base de la prèvia censura, díc independència! No val a badar.

Al "X Y Z" de Madrid cada vegada que la Diputació es fa càrrec d'un deute de la Mancomunitat té cura de posar per títol al telegrama "La herència de la Mancomunitat". Ara que quan s'incauten d'una escola o biblioteca el títol desapareix. Ho fan sense cap mala intenció, naturalment.

Hom ha fet circular una circular sobre la circulació per les carreteres.

D'ara en avant les carreteres estaran en estat immòrtable.

Continúa l'afer de les vaqueries. Tot i les males condicions d'aquestes, les vaques diuen que estan d'allò més grasses.

El carrer de Balmes està a l'ordre del dia i el carrer de Balmes cada dia val més i més.

Segons un telegrama de Marsella el general Pétain desmentí les declaracions que li foren atribuïdes per un periòdic de Barcelona. Es veu que s'està posant en voga i desmentir els periodistes barcelonins. Tot són maneres de figurar.

El senyor Nebot, el qui es pot dir que és avui l'amo de Barcelona, així tal com sona, el senyor Nebot fa filigranes.

En unes declaracions al "Ciero" diu que de Barcelona, que és una ciutat gran, vol fer-ne una gran ciutat.

Voreres amples, carrers amples, tot ample. Sí, home: i que rafi d'ample a ample.

El mateix senyor Nebot (quí pogués ésser son oncle), el qual cada dia ens va guanyant més la simpatia, declara el mateix "Ciero" que ningú no podrà dubtar del seu gran amor per Barcelona, quan per acceptar una càrrega pública, com és la de reedificant-alcalde-reconstruïdor-de-la-ciutat, sofreix inclús perjudici material.

Molt bé, senyor Nebot. Això és parlar. Amb aquesta frescor, pot anar a tot areu.

G. A. LL.

Erudició i Cultura

Conferències fetes

CONFERENCIA LITERARIA, A CARREC D'En Carles Capdevila, a Stiges, al "Cau Ferrat", dia 26.

"ESTUDIS GEOLOGICS", A CARREC D'En Albert Carsi, al saló teatre del Cercle Catòlic de Gràcia, dia 30, tercera i darrera conferència del cicle que organitzà el Club Excursionista de Gràcia.

"EL PAISATGE ARTISTIC EN FOTOGRAFIA", a l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya, pel senyor Miquel Huertas; dia 30 juliol.

"ORIGEN, VIDA I DESTI DELS ESEERS VIUS", a Granollers, a l'Ateneu Obrer, a càrrec d'En Ramon Vaquer.

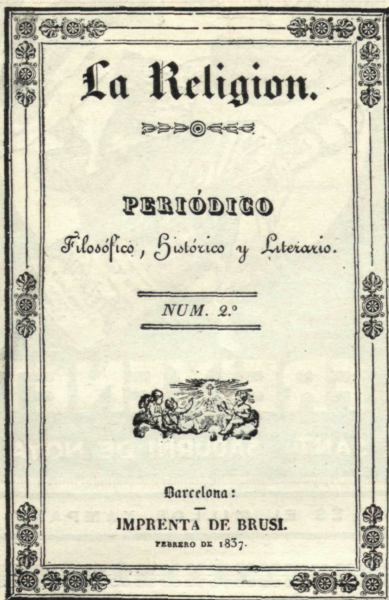
EXPOSICIONS

DE PINTURES, DE NIGNASI GENOVER, a Igualada, a les sales del Palau Escolar, de l'Ateneu.

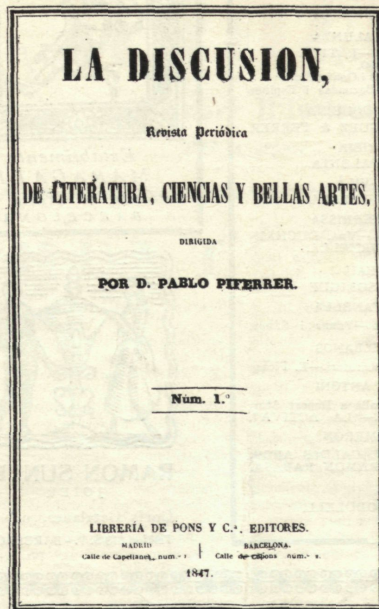
II CONCURS DE FOTOGRAFIES, A Igualada, a l'Ateneu.

DE TELES PINTADES, DE LA SEGYORETA Gertrudis Romaguera, a Sant Feliu de Guíxols, a la que fou Sala Abacial de l'antic ex-convent de Benets.

J. P. R.

Tamany: 21 X 14—Any 1837—Impremta Brusi.

Tamany: 23 X 17 1/2, Any—1847—Impremta de Pons i C.

Tamany: 22 X 16 — Any 1884—Estampa de Marian Abadal, Igualada.

DIARIS, PERIÓDICS, REVISTES, BUTLLETINS, ETC., APAREGUTS A CATALUNYA DE CENT ANYS ENÇA

La Religión.—Tamany de 21 X 14. Fundat a Barcelona pel gener de 1837. No consta si és mensual o setmanal. No consten els preus de venda ni subscripció. Consta de 16 pàgines. Escrit en castellà. Tracta de diferents temes sempre des del punt de vista religiós. Impremta Brusi.

La Discusión.—Tamany de 23 X 17 1/2. Fundat a Barcelona pel mes de maig de 1847. Mensual de 48 pàgines. Escrit en castellà. Tracta de literatura, arts, ciències, filosofia, història, dret, dogma. Cursament ortodox. Preus: 4 rals a Barcelona i a Madrid, cada número; als altres llocs, 5 rals.

Es tracta d'una magnífica revista, de molt bona presentació. N'era el director el cèlebre Pau Piferrer. Hi col·laboraven ho-

mes insignes de l'època, pilars del renaixement català, encara que de primer antuvi semblí paradoxal. Al número el facsimil del qual tenim a la vista, ultra uns magnífics escrits de Pau Piferrer, hi ha estudis d'En Milà i Fontanals i de N'illas i Vidal (l'autor, segons fama, de la famosa dita "feta la llei, feta la trampa" que va engegar en ple Congrés, a Madrid).

Aquesta preada publicació era tirada i editada per la casa Impremta Pons i Cia., carrer de Copons, 2.

La casa Pons era una gran casa. Dóna una idea de la importància de l'establiment el fet que, aleshores—compteu el que era Barcelona prop de cent anys ençà—, tenia 80 operaris. Treballava molt i bé, tenia una bona xarxa administrativa estesa per

tota la Península, amb nombroses sucursals. Quin exemple!

De la casa Pons va sortir gent apte i coneguda. Per exemple, en Puig, qui després de romandre més de vint anys—del 41 al 61— a casa En Pons, va establir a la Plaça Nova la llibreria Puig, que avui diligentment regenta el seu fill, el prou conegut Francesc Puig i Alfonso.

En va sortir En Roig, llibreter; carrer de Jaume I.

En sortí, el que n'era cap de la secció de religió, Jaume Subirana, pare d'Eugeni Subirana, de la llibreria d'aquest nom.

En va sortir també En Sabater, el fundador de la casa de llibres ratllats d'aquest nom.

També En Puigsec, impressor, pare de

la senyora vídua Sanz Selma.

Com una dada que revela la cura i perfecció amb què la casa Pons treballava, podem retenir que la casa mateixa es fonia els tipus de lletra. D'on va sortir la foneria d'Antoni López, a Gràcia.

Lo Renacimiento.—Tamany de 22 X 16. Fundat a Igualada pel juny de 1884. Mensual català de 16 pàgines; butlletí del Centre Catalanista d'Igualada. Preus: mig any, 1'50 pessetes; un any 2'50 pessetes; número solt, 0'50 pessetes; gratuït per als socis del Centre. Portaveu de temes variats locals, curiositats, literatura, notes d'arxiu. Hi col·laboraven personalitats conegudes, com és ara N'Artur Masriera, Miquel V. Amer, i d'altres. Estampa de Marian Abadal, Rambla de Sant Isidro, 21.

Llibres & Lletres

BUTLLETI DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA, volum VI, número 9, anys VII-IX, Institut d'Estudis Catalans, 1925, Barcelona.

Segons diu una nota posada al capdavant del volum, començat a imprimir l'any 1923, per culpa de circumstàncies desfavorables "no ha pogut terminar-se fins ben entrat l'any 1925. El desig de no retardar més la seva aparició ens ha obligat a reservar per al pròxim volum l'índex alfabètic". (Han corregut veus dient que a fi de comptes l'Institut d'Estudis Catalans, per inútil, seguirà la mateixa sort de la Mancomunitat.

Ens trobem davant un volum tot simplement magnífic, de prop de 450 pàgines de format gran, amb molta cura tirat a la impremta de la Casa de Caritat de Barcelona. Intercalades en el text, hi ha diferents làmines reproduïnt incunables, manuscrits, i altres notes del més alt interès.

Amb un butlletí com aquest podeu anar a córrer món, esteu segurs que pertot us faran pas i reverència. Nosaltres no sabem sinó sentir-nos en més que joiosos.

L'índex general de matèries és el següent: "Noves butlles catalanes incunables" per Jordi Rubió; "Profecies catalanes dels segles XIV i XV. Assaig bibliogràfic" per Pere Bohigas i Balaguer; Catàleg dels llibres manuscrits anteriors al segle XVIII del Museu Episcopal de Vich" per Mossèn Josep Gudiol; "El manuscrit de la Vulgata de la catedral d'Urgell" per Mossèn Pere Pujol i Tubau; "El catàleg de la Biblioteca Juliàna del Convent de Franciscans de Mallorca" pel Dr. A. Gottron; "L'estampa barcelonina d'En Pere i d'En Pau Malo davant de la rectoria del Pi: una conjectura cervantina" per Lluís C. Viada i Lluch; "Catàleg dels manuscrits de la Biblioteca de Catalunya (núms. 100-146)" per Jaume Massó i Torrents i Jordi Rubió. Diferents notícies de manuscrits per Mossèn Manuel Betí, Pere Pujol, J. Millàs Vallicrosa, Josep M. March, S. J., Marçal Oliver, Josep Bohigas. Finalment Bibliografia i Crònica.

Recomanem a tots els estudiosos, a tots els literats, a tots els amants de les lletres la lectura d'aquest butlletí.

AL RECES DELS TAMARIUS, per Pere Corominas; Barcelona, 1925.

Pere Corominas és un amateur més fidel que molts professionals. Les seves produccions anteriors no foren producte d'unes cabòries juvenils, són un fruit de vocació. Concreant el camp divers, abassegador i complex del bufet i de la banca, no ha negligit el culte de les belles lletres, al contrari, l'ha reformat.

Veiem el Pere Corominas d'Al recés dels tamaris (pulcrament imprès a casa l'Altès) amb la mateixa idealitat que ha fet tothora del seu autor una mena de romàntic de l'art, de la bellesa, de les frisanques espirituals; rarament deixa d'apuntar en els seus escrits poc o molt la tesi. La tesi en el seu cas el perjudica més aviat, s'entén la joia de la seva literatura a desgrat de l'esforç premeditat que hom li nota d'abocar-hi tota la senyor (ell així ho creu) d'un diriem-ne sistema, d'una ideologia cara al seu autor.

Passareu unes hores tranquil·les en la lectura d'Al recés dels tamaris. Pere Corominas reix sovint en la suggestió de la tranquil·litat, al costat si voleu de turbulències profundes.

SEVERAL

—A Sitges una colla d'amics de l'art i de les lletres ha organitzat una tanda d'actes en dies de festa. En dos diumenges consecutius Carles Capdevila i Lluís Bertran han descabellat sengles temes: el primer sobre Santiago Rusiñol, el segon amb uns comentaris i lectura de poemes.

—Joan Arús ha publicat el seu anunciament llibre sobre la psicologia de la poesia lírica. Edició de "Revista de Poesia".

—Ha sortit l'Almanac de les Arts de Sabadell. Diuen que fa goig. —A Sabadell una idea de homenatjada la seva poetessa senyora Armengol.

—La Biblioteca Catalònia ha publicat "El crim de Silvestre Bonnard" d'Anatole France, traduït per Carles Soldevila.

—Dins la col·lecció de "La Novella d'Arà" ha estat publicat el número darrer, "L'esperver", de Pere Miallet.

Exposición a la Junta del Cementerio General de Barcelona

M. I. S.

Los ciudadanos y ciudadanas difuntos y sepultados en el cementerio general de la presente ciudad, llenos de la mayor aflicción y movidos del noble sentimiento de gratitud, abandonamos por un momento la dulce paz y calma de los sepulcros para acercarnos ante V. S., que al fin y al cabo vendrá a unirse con nosotros, pidiendo justicia y amparo en pro del benemérito patriota sepulturero que por espacio de 16 años ha gobernado con probidad, patriotismo y sabiduría, estos funebres dominios, cuyo carro de pública prosperidad ha rodado siempre con la mayor felicidad y contento de sus moradores por el llano de nuestra tétrica morada.

Si, M. I. S. Durante el paternal gobierno del Dr. Ambrosio de Rosano, el cementerio de esta capital, del cual es V. S. el poder ejecutivo, y será con el tiempo el poder pulverizado, disfrutó todas las regalias y dulzuras de una buena administración; ni una queja, ni un suspiro, ni una sola muestra de descontento se observó jamás de ninguno de los muertos que suscribimos. Ancianos, párvulos, adultos, empleados, viudas, cesantes y jubilados, todos éramos medidos por el incorruptible nivel del honrado Rosano sin que jamás ni el centro, ni la derecha, ni la izquierda haya fulminado interpelación alguna contra su buena administración, testigo de ello es V. S. mismo, V. S. que vivo y lozano dirige desde este mundo corruptor el timón de nuestra nave, en la que le espera su camarín; permítanos aquí V. S. recordarle que antes de llegar a nos le será preciso rendir cuentas, y que es muy factible, que no le abonen en data la para nosotros injusta esconeración del benemérito Rosano, que tantos días de gloria ha dado a este mortuorio país luchando a brazo partido con la nuestra soberana la ruina, y aposentándonos de cien en cien muy bien y cómodamente durante las epidemias del cólera morbo y la grip, epidemias que es verdad que no cumplieron del todo su mi-

sión, pues olvidaron en este mundo pecador, algunos ciudadanos que mejor estarían entre nosotros, envueltos en una mortaja que no vistiendo bordados, y haciendo mil fechorías y malandanzas. Con todo, Rosano, fuerza es decirlo, no ha turbado nunca la pacífica morada de yacemos, ni allanado con planta impura la mansión de un difunto en contra de la constitución mortuoria, ni en su sabia administración ha hecho jamás distinción de colores podridos, tratando igualmente al ético, al gotoso, al tifoso, al cólico, al gangrenoso, etc., etc. Sean lícito levantar nuestra escuálida voz en favor del sabio administrador que por tantos años ha regentado los huesos de tantas personas ilustres y no ilustres, suplicando humildemente a la junta del cementerio que nos restituya a aquel Resaux con cuyo pico y azadón estábamos ya tan familiarizados: gracia que apreciaremos infinito (si apreciar sabe un muerto) rogando a Dios omnipotente que nos retarde por muchos años el gusto de contar a V. S. entre nosotros.

(Aquesta peça tampoc no és d'ara, és de l'any 1842, treta d'"El Papagayo").

PENSAMENTS

—La caixa d'un cadàver és l'estoig dels desenganys de la vida.

—No hi ha cap més buit que el dels homes que estan plens de si mateixos.

—Si trobes uns dones que es barallen, segueix el teu camí.

—L'amistat és un llaç que serveix per agermanar els homes; però n'hi ha prou que una dona el toqui per desfer-se tot seguit.

—Dues coses se'n van com el fum: els diners i el temps; ara que el diner pot recobrar-se novament, i el temps perdut no pot mai ésser útil al qui l'ha malversat.

—El dia de la glòria per als grans homes no lluu quasi mai sinó damunt la tomba.

IMP. ALTÉS

PELS BELLS CARRERS DE MA CIUTAT

CARRER DE FERNANDO
24 i 26. Sastre, Mod. i Camiseria.—BAS i TARRIDA
33. Ganiveteria.—AMERICAN MACHINE.
34. Institut Musical.—Acadèmia Ardevol.

CARRER CORTS CATALANES
460. Radio-Telefonia.—"BOMBETA MINERVA".
451. Inst. elect., aigua i gas.—RAFAEL SALA.
614. Pelletaria.—"LE RENARD".

CARRER CLARIS
102. Blau Catalunya.—J. LOPEZ LLAUDER.

CARRER DE TALLERS
72. Ceràmica i rajoles.—CASIMIR VICENS.

CARRER MUNTANER
65. Ribas i Ferrer. B. Regina Novetats escollides

CARRER COMTE ASALTO
15. Mobles a plaços i comptat.—JOSEP MACIÀ.

CARRER BOTERS
4. F. MONFALCÓN. Tapissos pintats i oleografies.

CARRER DEL CALL
7. C. FONT. Mantons Manilla i Mantellines.
9. Llaneria i Sederia.—CASA PUIG.
28. pral. J. COSTA.—Antiguitats d'art.

CARRER DEL PI
11. Articles de Pell.—J. SAUCH.
13. 2. SASTRE.—L. MIR.
14. Art. Fotogràfic.—S. COSTA.
14. pral. Fca. Pilsats.—BRUTAU I MOXO.

CARRER DE SANT PAU
3. Camiseria del Liceo.—JOAN VALLVÉ.

CARRER BALMES
126. RADIO-ELECTRIC Manufacturers.

RAMBLA DE CATALUNYA
15. Pelletaria "La Siberia".—J. TICÓ.
20. Perruqueria.—J. MAYMO.
94. LA ARTÍSTICA.—Brodats i Confeccions.
124. Instal. bones i barates.—Barnadas i Espinet.

CARRER DE LA BOQUERIA
36 i 38. Camiseria.—RODRIGUEZ & FERRER.

CARRER CORRIBIA
2 i r. Lligues i Tirants CATALONIA.

CARRER VILA-VILÀ
66. Palla i Alfals JOSEP CATALA.

CARRER PORTAFERRISSA
22. Ganiveteria i perfumeria.—VDA. DUCHEIN
25. Camiseria A. DE B. CORNELLA.

CARRER ARIBAU
29 i 31. Perruqueria ENRIC SORIGUE
CARRER FONTANELLA

18. Art. Fotogràfic i Radio.—PÉREZ i SÁBAT.

CARRER JOVELLANOS
4. Art. Fot. i treballs de Laboratori.—E. Picazo

RONDA SANT ANTONI
60. OLLA EXPRESS.—Detalls a Import Acar.
76. Billars patentats Xifré.—"LA ACTIVA".

CARRER SALMERÓN
140. Articles fot. i radio.—V. CALDÉS ARGÜS.
193. Llamp. Elect. i radio.—RAMON RABASA.

DIAGONAL
460. "Radio Iris".—J. B. MODELELL.

Corrs Catalanes, n.º 643
Telèfon 813-S. P. - BARCELONA

ÉS EL MILLOR XAMPANY

APARELLS I ACCESSORIS

PER A LA

RADIO TELEFONIA

DE LES MILLORS MARQUES

Venda al major i detall

Carrer Canuda, 45 i 47

BARCELONA

DIPÒSIT DE MATERIAL ELÈCTRIC

JOSEP CLAVELL

Solingen-Paris-Barcelona

(Casa fundada per R. ROCA)

JOSEP ROCA

Navalles i Màquines d'afaitar assegurades
Ganiveteria — Tocsador
Taller d'esmolador tota mena d'eines
PLAÇA DEL PI, n.º 3

FOTOGRAVATS

TRICROMIAS-AUTOTIPIAS

PARAIGÜES :: OMBRELLES
VANOS
BASTONS

J. CARDÚS

PORTAFERRISA, 10
BARCELONA

Oficina de còpies CASA RENÉ

Circulars - Treballs en català - Rapidesa, bon coment i economia
CARRER DE MONTSIÓ, 18, TELÈFON 4525-A - BARCELONA

Dolços, dolços, dolços fins
per llepar-vos-hi els deu dits.
La casa més llaminera
la Casa Esteve Riera.

ESTEVE RIERA
Confiter i Pastisser

RAMBLA DE CANALETES 91 II.

TELÈFON A 2766.

CARRER DE MALLORCA 307 i 309:

TELÈFON G. 2.

BARCELONA

LLÀTZER
DE TORMES

el clàssic de l'humor
demaneu-lo
a totes les llibreries

2 PESSETES

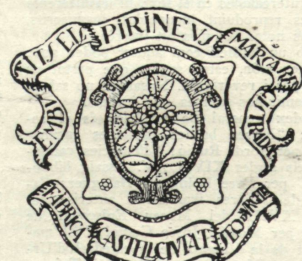
IGNASI FOLCH I TORRES

UNA DONA

NOVEL·LA CONTEMPORÀNIA

A TOTES LES LLIBRERIES

PREU: 3'50 PTES.

TELÈFON { A SEU D'URGELL, NÚM. 124
A BARCELONA, NÚM. 2023-A
A SITGES, NÚM. 1383

Fàbrica de Llonganisses, la millor
de la nostra terra.

Biblioteca i Hemeroteca General

Demaneu a tot arreu la marca

"ELS PIRINEUS"

Quíngles i Escaler

Castellciutat

(Seu d'Urgell)